

خلاصه برنامه راهبردی ساماندهی و توسعه عشایر کوچنده کشور در افق سال ۱۴۰۴

تهیه و تنظیم: دکتر مهدی میزبان^۱

۱- مقدمه

انسان‌ها و جوامع انسانی با حرکت در مسیر تکامل اجتماعی و رشد عقلانی خود، به تدریج بر ضرورت انتظام امور و برنامه‌ریزی در امور واقف شده‌اند و آن را به منزله ابزاری در خدمت مدیریت و رهبری نظام‌های اجتماعی و سازمان‌ها مورد توجه قرار داده‌اند. امروزه سازمان‌ها و مؤسسات اداری نیز به حدی بزرگ و پیچیده شده‌اند که بدون اقدام به برنامه‌ریزی‌های دقیق، و انجام امور در قالب برنامه‌های منظم، امکان ادامه فعالیت، به‌ویژه در عرصه‌های رقابت را ندارند. برنامه‌ها برای مقاصد متنوعی تنظیم می‌شوند و فراخور هر وضعیت به‌گونه متناسب به کار گرفته شده یا اصلاح و به‌نگام می‌شوند.

در اصول مدیریت، مبادرت به برنامه‌ریزی نقطه شروع تمامی حرکت‌ها در یک سازمان می‌باشد، به طوری که اهمیت آن از گذشته‌های دور برای تمام مدیران و کارشناسان آشکار گردیده و این وظیفه را یکی از اساسی‌ترین وظایف مدیریت دانسته‌اند. در همین راستا سیر تحول سازمان‌ها از صورت ساده به پیچیده و با فرآیندهای بی‌شمار و تحولات عظیم اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و تکنولوژیکی به‌ویژه در دهه اخیر باعث به وجود آمدن مکاتب مدیریتی، ارائه نظریات جدید و رویکردهای نوین به این مقوله شده و بر همین اساس برنامه‌ریزی در مدیریت همگام با تحولات جوامع بشری در قالب شیوه‌ها، نگرش‌ها و رویکردهای مختلفی مطرح شده است که از جمله مهم‌ترین آن‌ها برنامه‌ریزی راهبردی (استراتژیک) است.

طی قرن بیستم، هم‌افزایی تجارب و یافته‌های علمی جدید موجب رشد این تفکر شد که در برنامه‌ریزی‌ها باید بتوان متناسب با جریان تغییرات، جهات حرکت سازمان را تغییر داده و مدیریت دانایی، سازماندهی عقلایی و روابط و مناسبات سازمانی نوینی را در پیش گیرد. این نگرش زمینه‌ساز ابداع برنامه‌ریزی راهبردی (استراتژیک) شد.

برنامه‌ریزی راهبردی فرآیندی در جهت تجهیز منابع سازمان و وحدت بخشیدن به اقدامات برای نیل به اهداف و رسالت‌های بلندمدت سازمان می‌باشد. این شیوه برنامه‌ریزی تلاشی منظم و سازمان‌یافته جهت اتخاذ تصمیم‌ها و مبادرت به اقدامات بنیادی می‌باشد. در حقیقت فرآیندی سازمانی برای تعریف راهبردهای سازمان و خط‌مشی‌گذاری جهت تصمیم‌گیری برای تجهیز منابع مورد نیاز برای رسیدن به اهداف استراتژیک تلقی می‌شود.

برای آنکه سازمان بدانند به کجا خواهد رفت ابتدا باید بدانند اکنون دقیقاً کجا قرار گرفته است. پس از آن باید آنچه می‌خواهد باشد را به درستی تعریف کرده و چگونگی رسیدن به آن را مشخص کند. مستندات حاصل از انجام این فرایند را برنامه راهبردی سازمان می‌نامند.

۱- مدرس دانشگاه و مدیرکل دفتر مطالعات جامع عشایر.

اتخاذ رویکردها و الگوهای جدید مطرح شده در مدیریت استراتژیک به معنی منسوخ شدن کامل روش‌های کلاسیک مدیریت نیست، بلکه حاکی از جنبه‌های تکاملی، دانش‌نویان و خودکارآمدی است که می‌توان در اعمال مدیریت و رهبری سازمان از آن‌ها استفاده کرد. با این حال اتکای صرف به روش‌های مدیریت سنتی پاسخگوی فعالیت‌های سازمانی در شرایط متحول کنونی محیط داخلی و خارجی تاثیرگذار بر فعالیت‌های سازمانی نیست.

برنامه‌ریزی استراتژیک جهت حرکت و مقاصد سازمان را مشخص می‌کند. سندی است که چشم‌انداز، مأموریت، اهداف و راهبردهای آینده یک سازمان را ترسیم و منابع مورد نیاز برای اجرای موفق آن‌ها را مشخص می‌سازد. این برنامه می‌تواند در هر شرایط متحولی، اهداف و آرمان‌های یک سازمان را به حقیقت مبدل سازد زیرا در برنامه راهبردی پیش‌بینی‌های لازم درباره چگونگی مواجهه با اثرات تغییرات در محیط داخلی و خارجی و حتی نحوه مقابله با شرایط غیرمترقبه صورت گرفته و خود برنامه به صورت خودکارآمد از قابلیت‌های انعطافی لازم برای تغییر رویکردهای مدیریتی - متناسب با ابعاد دگرگونی‌ها - را دارد؛ به طوری که متناسب با هر موقعیت از راهبردهای مناسب استفاده می‌شود.

تدوین برنامه راهبردی ساماندهی و توسعه مناطق و جامعه عشایری در سال ۱۳۸۸ در سازمان امور عشایر مطرح شد و از سال ۱۳۸۹ با ابلاغ ریاست وقت سازمان، با مدیریت و راهبری دفتر مطالعات جامع عشایر و عضویت اکثر مدیران و کارشناسان مرتبط در ستاد سازمان و امور عشایر و استان‌ها، فرایند بررسی و تهیه برنامه راهبردی ساماندهی عشایر کوچنده آغاز شد. یکی از اهداف محوری مترتب بر تدوین این برنامه، اتکا بر توان کارشناسی و مشارکت کارکنان سازمان امور عشایر بود. به همین خاطر با مشارکت مدیران و کارشناسان سازمان مرکزی، ادارات امور عشایر استان‌ها و برخی کارشناسان خبره متخصص در امور عشایر، سازمان اجرائی تدوین برنامه‌ریزی استراتژیک شکل گرفت و برای هدفگذاری، تدوین شرح خدمات و دستورالعمل‌ها و ساماندهی اجرایی، جلسات کارشناسی زیادی برگزار و اسناد پشتیبان مورد نیاز تهیه شد تا کلیه مراحل بررسی و شناخت وضع موجود، ارزیابی و تحلیل وضعیت و تدوین راهبردها در سطح کلیه استان‌های محل کوچ و استقرار عشایر کوچنده کشور در قالب چارچوب واحد و ساختار منظم انجام گیرد.

برای آمادگی کارشناسان ذیربط دوره‌های آموزشی مختلف مربوط به اصول و فنون توسعه و ساماندهی جامعه عشایری و روش‌های تحقیق؛ گارگاه‌های آموزشی - توانمندسازی برای یادگیری و تمرین اصول و تکنیک‌های برنامه‌ریزی و تدوین برنامه راهبردی برگزار شد این دوره‌ها علاوه بر اثرگذاری مفید در کیفیت انجام این طرح، خود نوعی سرمایه‌گذاری و ظرفیت‌سازی منابع انسانی برای سازمان امور عشایر بود. به طوری که در حال حاضر تمامی کارشناسان ستادی و استانی دخیل در فرایند تدوین، اجراء، پایش برنامه‌های راهبردی هم نسبت به ابعاد مختلف برنامه تدوین شده و هم به تبع مشارکت در تدوین برنامه از جزئیات مربوط به نحوه اجرای آن اطلاع کامل دارند.

برای مدیریت، نظارت و ارزیابی گزارش‌های استانی و تلفیق گزارش‌های نهایی، کمیته فنی بررسی گزارش‌های برنامه راهبردی تشکیل شد و با برگزاری بیش از ۲۵۰ جلسه و ۶۰۰۰

ساعت کار کارشناسی، در سه نوبت امر ارزیابی کارشناسی، اصلاح و تکمیل گزارش‌های ۲۷ استان از محل کوچ و استقرار عشایر کشور انجام و به تصویب کمیته فنی رسید. با تصویب و ابلاغ برنامه راهبردی ساماندهی و توسعه زندگی عشایر در سطح سازمان مرکزی و ادارات امور عشایر استان‌ها، مقرر است کلیه برنامه‌های کوتاه‌مدت (سنواتی) و برنامه‌های توسعه پنج ساله امور سازمان براساس برنامه راهبردی تدوین شود و این مهم در تنظیم و تدوین برنامه ششم توسعه مناطق و جامعه عشایری کاملاً مد نظر قرار گرفته است.

۲- روش‌شناسی تدوین برنامه راهبردی

برای تهیه این برنامه ابتدا وضع موجود جامعه عشایر کوچنده در بخش‌های منابع طبیعی، اقتصادی - اجتماعی، فرهنگی، وضعیت موجود شاخص‌های برخورداری و توسعه عشایر، ساختار سازمان امور عشایر، جایگاه عشایر در برنامه‌های توسعه پنج ساله قبل و بعد از انقلاب بررسی و تجزیه و تحلیل شد. برای تهیه گزارش‌های هر بخش از مجموعه منابع و مآخذ علمی مستند و معتبر مانند نتایج سرشماری‌های اجتماعی - اقتصادی عشایر کوچنده، سایر آمارهای تخصصی، کتب، نشریات و گزارش‌های مطالعاتی، آرشو سازمان امور عشایر، اخذ گزارش از واحدهای مختلف ستادی و استانی سازمان استفاده شده است.

برای شناسایی وضعیت، احصاء و طبقه‌بندی مهم‌ترین فرصت‌ها، ظرفیت‌ها، تهدیدها، چالش‌ها و تنگناهای پیش روی بخش با استفاده از نتایج مطالعات انجام شده، تفکر جمعی، اخذ دیدگاه‌ها و نقطه نظرات اعضای محترم کارگروه ساماندهی عشایر، ستاد برنامه ششم سازمان و بکارگیری آن‌ها در اصلاح گزارش استفاده شده است. همچنین برای بررسی و تجزیه و تحلیل وضعیت از روش بررسی تنگناها و چالش‌ها و ارزیابی و تحلیل محیطی SWOT استفاده شده است.

۳- ارزیابی وضعیت محیطی (نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای جامعه عشایری)

براساس بررسی و شناخت ویژگی‌های کلی عشایر کشور و شرایط و مشخص کردن جایگاه جامعه عشایری در کل کشور، در چارچوب شرح خدمات تهیه برنامه راهبردی ساماندهی و توسعه جامعه عشایری ایران، قبل از ورود به بررسی وضعیت و تجزیه و تحلیل موقعیت متغیرها و عوامل محیط داخلی (نقاط قوت و ضعف) و خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) مؤثر در فرآیند زندگی و کوچ عشایر، ابتدا اقدام به بررسی ویژگی‌های ساختار اجتماعی - اقتصادی و نظام کار و فعالیت‌ها و سایر خصوصیات زندگی عشایری شد، سپس برخی اسناد بالادستی مربوط و مرتبط با عشایر، چشم اندازها، اهداف کلی و جزئی مورد نظر برای ساماندهی و توسعه جامعه عشایری کل کشور مطرح و براساس اطلاعات پایه جمع آوری شده و بررسی‌های انجام گرفته در چهار فصل قبل، برای دستیابی به اهداف مورد نظر اقدام به تجزیه و تحلیل وضعیت بر اساس روش ارزیابی موقعیت موسوم به روش SWOT شد و بر مبنای آن در قالب کارگاه‌ها و گروه‌های کاری متشکل از کارشناسان و متخصصین امور عشایر، عوامل داخلی (نقاط قوت و ضعف) و خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) مرتبط با جامعه عشایری احصاء و براساس مقایسه ماتریسی مؤلفه‌های عوامل داخلی و خارجی اقدام به تدوین راهبردهای کلان ساماندهی و توسعه جامعه عشایری شده است.

۴-۱ جایگاه عشایر در قوانین و مقررات بالادستی

۴-۱ - قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

بعضی از بندهای قانون اساسی مرتبط با جامعه عشایری:

اصل سوم (بند ۳، بند ۹، بند ۱۲)، اصل بیست و نهم، اصل سی‌ام، اصل سی و یکم، اصل چهل و سوم (بند ۱، بند ۹) اصل چهل و چهارم، اصل چهل و پنجم، اصل پنجاهم. چون اصول دیگر قانون اساسی مربوط به وظایف و ترکیب و تفکیک قوا می‌باشند و به طور مستقیم ارتباطی به برنامه‌ریزی برای عشایر ندارد، لذا از ذکر آن‌ها خوداری شده است.

۴-۲ - مصوبه شورای انقلاب در خصوص تشکیل شورای عالی عشایر

به منظور رسیدگی هر چه بهتر و به صورت ویژه شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران به شرح متن زیر تشکیل شورای عالی عشایر ایران را به طور مستمر تصویب کرد که متعاقب آن دولت در آیین‌نامه مربوطه ترکیب اعضاء و چگونگی تشکیل جلسات شورا در استان‌ها و شهرستان‌ها را مشخص کرد.

«شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران در جلسه مورخ ۱۳۵۹/۲/۳ بنا به پیشنهاد شماره ۳۹۴/۱۷۶۶/۱/۴/۴۱ مورخه ۱۳۵۹/۱/۲۰ وزارت کشور و به منظور رسیدگی به وضع عشایر و بهبود وضع زندگی آنان و همچنین احیای فرهنگ و سنت‌های بومی و عشیره‌ای و جبران لطماتی که در اثر سلطه طاقوت به عشایر ایران وارد آمده و برای از قوه به فعل درآوردن استعدادهای رزمی و نظامی جنگ‌آوران عشایر و جهت دادن این استعدادها در حمایت از انقلاب اسلامی و حل مساله دامداری و امنیت بیلاق و قشلاق و خدمات اجتماعی از قبیل مدرسه و بهداشت، تصویب کردند که «شورای عالی عشایر ایران» در وزارت کشور به طور دائمی تشکیل گردد». با حذف، تعطیلی یا ادغام بسیاری از شوراهای عالی در دولت‌های نهم و دهم، شورای عالی عشایری به شکل و جایگاه مورد اشاره تعطیل شد و وظایف آن به کمیسیون امور زیربنایی دولت واگذار شد. در شرایط کنونی نیز (سال ۱۳۹۲) این کمیسیون وظایف شورای عالی عشایر را به عهده دارد.

۴-۳ - اساسنامه سازمان دامداران متحرک (سازمان امور عشایر ایران)

۴-۴ - چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی ابلاغی مورخه ۱۳۸۲/۰۸/۱۲

۴-۵ - آیین‌نامه ساماندهی عشایر که در ۱۸ ماده و ۴ تبصره در مورخه ۱۳۸۴/۱/۱۴ در هیئت دولت مصوب شد و مطابق متن آن کلیه دستگاه‌های اجرایی متناسب با وظائف هر دستگاه، نسبت جمعیت و میزان محرومیت موظف به ارائه خدمات به عشایر شده‌اند.

۴-۶ - عشایر در قوانین برنامه‌های پنج ساله توسعه:

در برنامه‌های توسعه پنج ساله گذشته کشور از برنامه اول تا برنامه چهارم علاوه بر احکام عام که مربوط به همه جامعه بوده و عشایر هم مشمول آن‌ها بوده است به طور خاص احکامی در مورد عشایر ذکر شده است که به طور خلاصه در زیر بیان می‌شود.

الف - برنامه اول، در قالب سه بند (بند ط تبصره ۶، بند ۵-۶ و ۳-۱۰) تکالیفی را در خصوص مسائل قضایی و امنیتی و بیمه عشایر بیان شد.

ب - در برنامه دوم، در قالب دو بند (بند ۵ تبصره ۷۷ و بند الف تبصره ۸۸) در خصوص اسکان عشایر و تأمین تسهیلات مورد نیاز، احداث مسکن و تأمین سوخت، مصوب و اجرایی

شد که این مصوبات سرآغازی در مورد هدایت و حمایت از اسکان عشایر به طور رسمی در بعد از انقلاب اسلامی شد.

ج - در برنامه سوم، در قالب پنج بند (بند ج و ز ماده ۱۰۹، جزء ۷ بند الف ماده ۱۳۷، بند الف ماده ۱۰۴ و بند ب ماده ۱۰۸) در مورد مدیریت هماهنگ دام و مرتع، توجه به معیشت و اشتغال با حفظ توانمندی‌های تولیدی عشایر، سوخت رسانی، ایجاد امکانات زیربنایی و خدمات رسانی، رفاه عمومی و اجتماعی، ساماندهی اسکان و حمایت از کوچ مصوب و اجرایی شد.

د - در برنامه چهارم، در قالب نه بند (بند ب و ج ماده ۱۹، ماده ۲۰، بند ب و ح ماده ۶۹، ماده ۷۰، ماده ۹۱، بند ط ماده ۹۵، بند الف و ب ماده ۹۶ و بند ی ماده ۱۱۴) در مورد ارتقاء شاخص‌ها، اسکان، تخصیص اعتبارات، سوخت، واگذاری اراضی، حفظ ذخائر ژنتیکی دام، بیمه و فرهنگ عشایر مواردی مصوب و اجرایی شد.

ه - در برنامه پنجم، در قالب ۸ بند (بند ج ماده ۱۱، بند ح ماده ۳۲، جزء ۱ بند د ماده ۳۸، ماده ۱۹۴، بندی ماده ۱۹۴، بند م ماده ۱۹۴، بند س ماده ۱۹۴، ماده ۲۳۲ در مورد ارتقای شاخص‌ها، راه‌های عشایری، بیمه، سلامت، فرهنگ و سرمایه‌گذاری مواردی مصوب و در حال اجرا است. بر اساس بررسی‌های انجام شده وجه مشترک عملکرد این برنامه‌ها این بوده است که به دلیل عدم پیش بینی ردیف اعتباری مستقل به صورت ملی و یا کمبود اعتبارات تخصیص داده شده در استان‌ها و عدم تأمین سایر الزامات و امکانات به طور متوسط حدود ۴۰ درصد تعهدات مورد نظر تحقق یافته است که این موضوع بیانگر توجه قانون‌گذار و عدم توجه یا کم‌توجهی مسئولین اجرایی به جامعه عشایر می‌باشد.

۵- اسناد بالادستی تهیه برنامه راهبردی ساماندهی و توسعه جامعه عشایری کشور

در مراحل برنامه‌ریزی، تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری برای تدوین برنامه‌های راهبردی توسعه و ساماندهی مناطق و جامعه عشایری باید برخی قوانین موضوعه و اسناد بالادستی مصوب، مورد توجه باشند؛ مانند:

الف) قوانین مصوب مرتبط مانند اساسنامه دامداران متحرک، مصوبات شورای انقلاب و مجلس شورای اسلامی، آیین‌نامه ساماندهی عشایر، برنامه‌های توسعه پنج ساله، مصوبات شورای عالی عشایر و ...

ب) اهداف و مأموریت‌های سازمان امور عشایر ایران.

پ) سند برنامه استراتژیک (راهبردی) و آمایش در سطوح ملی و استانی.

ت) سند چشم‌انداز ۲۰ ساله توسعه جامعه عشایری ایران در افق ۱۴۰۴.

ث) اهداف کلی برنامه چشم‌انداز توسعه جامعه عشایری.

ج) مطالعات انجام شده و مصوب راجع به توان اکولوژیکی مناطق عشایری و قابلیت‌ها و مشارکت اجتماعی - اقتصادی عشایر.

برخی از اسناد بالادستی پشتیبان و مورد توجه در تهیه برنامه راهبردی ساماندهی عشایر کشور عبارتند از:

۵- ۱ - سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جامعه عشایری ایران در افق ۱۴۰۴:

با الهام از سند چشم‌انداز ۲۰ ساله نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ و با

در نظر گرفتن استعدادها و قابلیت‌های جامعه و مناطق عشایری استان و فرصت‌های پیش رو، چشم‌انداز ۲۰ ساله این جامعه به شرح زیر بیان می‌شود:

◆ با لطف و عنایت بیکران خداوند متعال و توجه مسئولین نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، جامعه عشایری در افق ۲۰ ساله چشم‌انداز کشور:

◆ جامعه‌ای است سامان‌یافته، برخوردار از سهم عادلانه از منابع، امکانات، خدمات عمومی و زیربنایی، نیازهای اساسی و فرصت‌های برابر با جوامع شهری و روستایی در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، آموزشی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی.

◆ جامعه‌ای با فرهنگ، آداب و رسوم ایرانی - اسلامی، حفظ و مستند شده.

◆ جامعه‌ای پویا با دانش بومی شناخته شده و مستند.

◆ جامعه‌ای با میزان باسوادی ۱۰۰ درصد جمعیت زیر ۶۰ سال و برخوردار از مهارت‌های لازم در امر تولید.

◆ جامعه‌ای برخوردار از اشتغال پایدار، توأم با ارتقای بهره‌وری فعالیت‌ها.

◆ جامعه‌ای مولد با تنوع منابع تولید و درآمد و مؤثر در تأمین نیازهای اساسی کشور.

◆ جامعه‌ای با امنیت کامل اجتماعی، قضایی و ایمن از خطرات ناشی از سوانح طبیعی همراه با تقویت تعادل‌های زیست‌محیطی.

◆ جامعه‌ای با درآمد متناسب با سهم آن در تولید ملی، در حد متوسط درآمد سرانه کشور.

◆ جامعه‌ای همگرا و با مدیریت محلی منسجم و کارآ، مشارکت‌پذیر، با زندگی مبتنی بر تعاون و مشارکت آحاد آن.

◆ جامعه‌ای در حال توسعه متناسب با مقتضیات و جایگاه ارزشمند آن و تاریخ پرافتخار خود با حفظ کرامت و حفظ حقوق انسانی.

◆ جامعه‌ای به دور از فقر و فساد، برخوردار از سکونتگاه مناسب حداقل در یکی از قطب‌های زیست‌بوم.

۵-۲ - اهداف کلی برنامه چشم‌انداز توسعه جامعه عشایری

الف) تأمین عدالت اجتماعی با رفع محرومیت از مناطق عشایری و تعدیل نابرابری‌های موجود بین جوامع عشایری با جوامع شهری و روستایی.

ب) ساماندهی و ارتقای کیفیت زندگی عشایر کوچنده با رعایت الزامات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، و تعادل‌های زیست‌محیطی.

ج) مهندسی فرهنگی و حفظ هویت ایرانی - اسلامی و میراث معنوی عشایر.

۵-۳ - راهبردهای کلان برنامه چشم‌انداز:

۱. ساماندهی کوچ عشایر براساس نظام مدیریت محلی در محدوده زیست‌بوم‌ها.

۲. افزایش توانمندی‌های تولیدی عشایر با استفاده از فن‌آوری مناسب و دانش و مهارت‌های بومی آن‌ها.

۳. تقویت تعامل سازنده عشایر با محیط زیست و منابع محیطی و رابطه متعادل و پایدار دام و مرتع در زیست‌بوم‌های عشایری.

۴. ارتقای شاخص‌های توسعه انسانی و اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جامعه عشایری به میانگین شاخص‌های روستایی کشور.
 ۵. تنوع بخشیدن به فعالیت‌های اقتصادی در جامعه عشایری با بهره‌گیری از امکانات، قابلیت‌ها و استعداد‌های مناطق عشایری به منظور ایجاد، بهبود و توسعه اشتغال، افزایش درآمد و کمک به نگهداشت جمعیت در زیست‌بوم‌ها.
 ۶. تنسيق و تثبیت حقوق بهره‌برداری عشایر از مراتع، واگذاری مدیریت مراتع به عشایر به منظور اعمال مدیریت صحیح تحت نظارت دستگاه‌های ذی‌ربط.
 ۷. استفاده از فن‌آوری مناسب و منابع انرژی غیرآلاینده به منظور افزایش کمی و کیفی تولیدات و بهبود کیفیت زندگی جامعه عشایری با حفظ تعادل و پایداری محیط زیست.
 ۸. ایجاد، توسعه و تقویت تشکل‌های مردمی به منظور جلب مشارکت بیشتر عشایر در فرایند تصمیم‌سازی، اجرا و بهره‌برداری در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و مدیریت محلی.
 ۹. ایجاد، تقویت و متناسب‌سازی ساختار اداری - اجرایی دستگاه‌های ذی‌ربط و تامین سهم عادلانه متناسب با جمعیت و میزان برخورداری عشایر از منابع عمومی و خدمات و فرصت‌ها توسط دستگاه‌های اجرایی، قضایی و انتظامی - تامینی.
 ۱۰. توسعه آموزش رسمی و غیررسمی شامل آموزش و پرورش و آموزش‌های فنی، مهارتی و ترویجی متناسب با نیازهای جامعه عشایری.
 ۱۱. تقویت جاذبه‌های گردشگری جامعه عشایری با توجه به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های طبیعی، اجتماعی، فرهنگی عشایر و تلاش برای نهادینه‌کردن و بهره‌برداری مطلوب از آن‌ها.
 ۱۲. توسعه پوشش نهادهای حمایتی بیمه‌های اجتماعی و خدمات درمانی و بیمه محصولات تولیدی در جامعه عشایری.
 ۱۳. تامین امنیت اجتماعی در محدوده‌های زیست‌بوم با مشارکت عشایر.
 ۱۴. بهره‌گیری از فن‌آوری مناسب به منظور افزایش قابلیت انطباق زندگی عشایر با عوامل محیطی و مهار آسیب‌ها و خسارت ناشی از حوادث طبیعی در قلمرو زیست‌بوم‌ها با توجه به ضرورت (پیشگیری از سیل، خشک‌سالی، بیابانزایی و سایر حوادث) و تامین ایمنی پایدار برای عشایر در برابر تهدیدها و سوانح طبیعی.
 ۱۵. انجام تحقیقات و بهره‌گیری از یافته‌های علمی و مطالعه مناطق مستعد در عرصه زیست‌بوم‌های عشایری به منظور حمایت از اسکان عشایر داوطلب و ساماندهی کوچ.
- ۴ - ۵ - اهداف چهارگانه برنامه راهبردی ساماندهی عشایر:
۱. تامین عدالت اجتماعی با رفع محرومیت از مناطق عشایری و تعدیل نابرابری‌های موجود بین جامعه عشایری با جوامع شهری و روستایی.
 ۲. ساماندهی به کوچ و اسکان عشایر کوچنده.
 ۳. توسعه اجتماعی، مهندسی فرهنگی و حفظ هویت ایرانی - اسلامی و میراث معنوی عشایر.
 ۴. ارتقای کیفیت زندگی، بهبود و توسعه منابع انسانی، تولید، اشتغال و درآمد عشایر کوچنده.

۶- ارزیابی و تحلیل وضع محیطی داخلی:

جدول (۶-۱) خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل داخلی (IFAS) جامعه عشایری

عوامل داخلی - نقاط قوت	
S ₁	وجود سازمان امور عشایر با شرح وظایف مناسب، کادر مجرب و با انگیزه و خدمات‌رسانی مؤثر به عشایر.
S ₂	وجود اتحادیه‌ها، شرکت‌های تعاونی و تشکل‌های عشایری با ظرفیت‌های مناسب در خدمات‌رسانی، حمایت و پشتیبانی از عشایر.
S ₃	استقرار عشایر در عرصه‌های وسیع، در اختیار داشتن ۲۴ میلیون واحد دامی کشور با تنوع نژادی و مطرح بودن دام عشایر به عنوان ذخیره ژنتیکی.
S ₄	دانش بومی و مهارت عشایر در امور دام و مرتع و مزیت نسبی آن‌ها در تولید فرآورده‌های دامی و پروتئینی سالم و برخی اقلام صنایع دستی.
S ₅	وجود برنامه ساماندهی مدون، پوشش مناسب مطالعات، شناسایی منابع تولید و اشتغال برای ساماندهی کوچ و اسکان عشایر.
S ₆	کارکردهای مثبت فرهنگ و ارزش‌های اصیل مؤید همکاری، تعاون و مشارکت همه اعضای خانوارها به‌ویژه زنان در فرایند فعالیت‌های تولیدی.
S ₇	مطرح بودن عشایر به عنوان میراث فرهنگی و حافظان فرهنگ و ارزش‌های اصیل ایرانی - اسلامی با ظرفیت‌های بالای گردشگری فرهنگی و طبیعی.
S ₈	ایجاد زیر ساخت‌های لازم و رشد نسبی برخی از شاخص‌های خدماتی و دسترسی در مناطق عشایری.
S ₉	مطرح بودن عشایر به عنوان عوامل پدافند غیرعامل به‌ویژه در نواحی مرزی و حاشیه‌ای کشور.
S ₁₀	برخورداري جامعه عشایری از درصد بالای جمعیت جوان و آماده کار و فعالیت با سطح مناسب از مشارکت در فرایند تصمیم‌گیری، اجرا و بهره‌برداری از برنامه‌های ساماندهی.

عوامل داخلی - نقاط ضعف	
تضعیف نظام مدیریت و بهره برداری سنتی از مرتع و به هم خوردن رابطه تعادلی دام در مرتع.	W ₁
بازماندگی تحصیلی فرزندان عشایر در مقاطع بعد از ابتدایی به خاطر ضعف امکانات آموزشی و کمبود نیروهای تحصیل کرده و متخصص در جامعه عشایری.	W ₂
ضعف زیر ساخت‌ها، پایین بودن نرخ سرمایه‌گذاری و بهره‌وری منابع و عدم تنوع تولیدات و مشاغل در مناطق عشایری.	W ₃
فروپاشی نظام ایلی، تضعیف ساختار اجتماعی، فرهنگ و ارزش‌های سنتی و کارکردهای مشارکت برانگیز آن‌ها.	W ₄
ضعف درحوزه‌های مدیریت، بنیه مالی، خدمات‌رسانی و برنامه‌ریزی شبکه تعاونی‌های عشایری،	W ₅
پایین بودن سطح برخورداری، دسترسی‌ها و شاخص‌های توسعه انسانی - اجتماعی در مناطق عشایری و استقبال اندک عشایر از خدمات بیمه‌ای.	W ₆
ضعف بنیه مالی و مشکلات ناشی از محدودیت‌های وثیقه‌ای عشایر در اخذ تسهیلات مالی و اعتباری.	W ₇
سنتی بودن نظام فعالیت و تولید و هزینه‌های بالای دامداری.	W ₈
استقبال اندک نسل جوانان عشایری از فعالیت در امور دامداری، افزایش بیکاری و تشدید روند مهاجرت و خروج نیروی انسانی فعال از جامعه عشایری.	W ₉
کمبود و پایین بودن کیفیت برنامه‌های آموزشی و ترویجی و تناسب اندک بخشی از آموزش‌های ترویجی - مهارتی و فنی و حرفه‌ای با نیازهای عشایری.	W ₁₀
دورافتادگی محله‌ای استقرار و محدودیت عشایر در دسترسی به امکانات زیر بنایی، خدماتی، ارتباطی.	W ₁₁
ضعف ساز و کارهای نظام تولید، بازاریابی و توزیع محصولات تولیدی عشایر.	W ₁₂
کم‌رغبتی برخی اعضاء برای افزایش سهام و زیان‌ده بودن برخی از تعاونی‌ها.	W ₁₃

۷- ارزیابی و تحلیل وضع محیطی خارجی:

جدول (۶-۲) خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل خارجی (EFAS) جامعه عشایری

عوامل خارجی - فرصت‌ها	
O ₁	اساسنامه سازمان، ظرفیت‌های آیین‌نامه ساماندهی عشایر، شورای عالی عشایر و سایر قوانین موضوعه مرتبط.
O ₂	حاکمیت عدالت محور نظام، توجه دولت به مناطق کمتر توسعه‌یافته، وجود فراکسیون نمایندگان عشایری و ظرفیت‌های موجود وزارت جهاد کشاورزی.
O ₃	زمینه‌های استفاده از فن‌آوری و انرژی‌های نو و تولید محصولات سالم، پاک و ارگانیک.
O ₄	ظرفیت‌های مناسب صندوق‌های سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی.
O ₅	ظرفیت‌های مناسب برای افزایش پوشش خدمات انواع بیمه‌های درمانی، اجتماعی و محصولات کشاورزی.
O ₆	وجود پتانسیل‌های مناسب منابع آب و خاک قابل واگذاری برای توسعه اشتغال در فعالیت‌های اقتصادی صنایع تبدیلی و ... در مجاورت قلمروهای عشایری.
O ₇	اهتمام متولیان منابع طبیعی برای ممیزی مراتع و واگذاری طرح‌های مرتعداری به عشایر.
O ₈	زمینه‌های استفاده بخشی از عشایر از امکانات مبادلاتی بازارچه‌های مرزی.
O ₉	وجود محققان و پژوهشگران فعال در زمینه مطالعات مربوط به عشایر و نیز اطلاعات علمی مناسب و برنامه‌ریزی برخی رشته‌ها و دروس مرتبط با عشایر در دانشگاه.
O ₁₀	ظرفیت‌های صندوق سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی عشایری، صندوق‌های اعتبارات خرد و تشکل‌های مردم نهاد عشایری.
O ₁₁	اقبال مناسب بخشی از افراد جامعه و گردشگران خارجی به حضور در مناطق عشایری و استفاده از تولیدات پاک و سالم و صنایع دستی عشایر.

عوامل خارجی - تهدیدها	
T ₁	عدم تحقق کامل اهداف و مفاد قوانین و برنامه‌های مصوب به خاطر عدم تخصیص اعتبارات کافی و به موقع، برای انجام تعهدات قانونی در امور عشایر.
T ₂	نگرش منفی و غیر واقعی برخی مجامع و ارگان‌های برنامه‌ریزی و اجرایی به شیوه زیست عشایر و جایگاه ضعیف عشایر در نظام برنامه‌ریزی کشور.
T ₃	نابسامانی بازار محصولات و ابهام در سیاست‌گذاری‌های مربوطه، قیمت بالای نهاده‌های تولید و واردات بی رویه گوشت قرمز و سایر فرآورده‌های تولیدی عشایر.
T ₄	اثرات شدید حوادث و بلایای طبیعی بر عشایر و مناطق عشایری.
T ₅	وجود ضوابط سخت‌گیرانه و اثرات آن در اعطای تسهیلات بانکی و در اختیار گذاشتن منابع مالی و اعتباری در فرایند فعالیت‌ها و تولیدات عشایر.
T ₆	کمبود مراکز علمی و پژوهشی، مشاوران و پیمانکاران مجرب و متخصص در امور عشایر.
T ₇	افزایش روزافزون واگذاری‌ها و تعدی و تجاوز اشخاص حقیقی و حقوقی به قلمروهای عرفی و عرصه مراتع عشایر.
T ₈	کمبود یا عدم وجود زیرساخت‌های مناسب برای گسترش سرمایه‌گذاری و خدمات-رسانی از جمله سوخت در مناطق عشایری.
T ₉	تاثیر مخرب شیوع استفاده از برخی محصولات و فن‌آوری‌های ارتباطی جدید در استحاله فرهنگی عشایر.
T ₁₀	تصرف و از بین رفتن ایلراه‌ها، افزایش مشکلات و مخاطرات کوچ در مسیر جاده‌های اصلی و فرعی.
T ₁₁	بالا بودن هزینه‌های حمل و نقل، تأمین سوخت و نهاده‌های دامی و سایر ملزومات زندگی عشایر.

۸- راهبردهای استخراج و تدوین شده

۸-۱- راهبردهای SO

SO 1 SO 1- استفاده حداکثری از قوانین و مقررات موجود و تهیه و تدوین قوانین مورد نیاز برای تقویت سازمان امور عشایر در سطوح ملی و استانی جهت ایفای نقش بیشتر در ارائه خدمات به عشایر.

SO 1 SO 1,2- استفاده از ظرفیت‌های قانونی و مجامع به منظور تقویت، توسعه و حمایت از تشکل‌های عشایری و شفاف سازی مناسبات حقوقی و تثبیت جایگاه نظارتی سازمان امور عشایر در قبال آن.

SO 1,2 SO 1,2,8- بهره‌گیری از ظرفیت‌های تشکل‌ها، مجامع و علاقمندان عشایر برای پیشبرد اهداف ساماندهی و رفع نیازها و محرومیت از مناطق و جامعه عشایری.

SO 6,9 SO 3,4,5,7- گسترش مطالعات و پژوهش‌های کاربردی، شناسایی و تجهیز منابع تولید، توسعه فعالیت‌ها و تنوع بخشی به اشتغال و درآمد در مناطق عشایری بر پایه فن‌آوری جدید، دانش بومی و مهارت عشایر.

SO 6,7 SO 4,6,11- ساماندهی و مدیریت کوچ و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی بر مبنای اصول فنی، نظام مشارکت، مدیریت محلی و دانش بومی عشایر.

SO 6,7 SO 6- استفاده از فرهنگ همکاری و مشارکت عشایر در مراحل برنامه‌ریزی، اجراء و بهره‌برداری پایدار از منابع و طرح‌های توسعه.

SO 10- SO 7,10- توسعه گردشگری فرهنگی و طبیعی در مناطق عشایری با محوریت مشارکت جوامع محلی و جوانان عشایری.

SO 6,11 SO 4- بهره‌برداری از منابع موجود و ارتقاء بهره‌وری منابع تولید.

SO 1,3 SO 102- استفاده از ظرفیت‌های قانونی، حاکمیت عدالت محور نظام و توانمندی دستگاه‌های اجرایی ذیربط و بکارگیری فن‌آوری مناسب برای ارتقاء سطح برخورداری‌ها و شاخص‌های توسعه انسانی، اجتماعی و اقتصادی عشایر.

SO 1,9 SO 7- توسعه فرهنگی و اجتماعی عشایر بر اساس شناسایی، حفظ و تقویت ارزش‌های ایرانی - اسلامی و بومی محلی عشایر.

۸-۲- راهبردهای ST

ST 1,2 SO 2,3,4- تبیین ویژگی‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جامعه عشایری و انعکاس آن به مجامع ذیربط برای توجه بیشتر به امور عشایر.

ST 2,3,5 SO 4- گسترش مطالعات کاربردی برای مدیریت جامع (یکپارچه) عرصه‌های منابع طبیعی و حوضه‌های آبخیز در قلمروهای عشایری به منظور حفاظت، اصلاح، احیاء و بهره‌برداری بهینه از منابع و کاهش اثرات بلایای طبیعی.

ST 5,6 SO 5,6- استفاده از ظرفیت‌های مراکز علمی پژوهشی و توسعه مراکز و طرح‌های تحقیقاتی و مطالعات کاربردی متناسب با مقتضیات برنامه ساماندهی و نیازهای جامعه عشایری.

T۹ S۷ - تقویت و احیای فرهنگ و ارزش‌های اصیل عشایری برای مقابله با تهاجم و استحاله فرهنگی جامعه عشایری.
TV, ۱۰ S۳, ۱۱ - تثبیت حقوق عرفی و قانونی عشایر نسبت به مراتع و ایلراها به منظور جلوگیری از تخریب و تصرف آن‌ها.
T۸, ۹, ۱۱ S۸, ۱۰, ۱۱ - استفاده مناسب از منابع آب و خاک، توسعه و تکمیل زیرساخت‌ها، افزایش بهره‌وری تولید و ارتقای شاخص‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی به منظور افزایش انگیزه کوچ و حضور جوانان در مناطق عشایری.

۸- ۳- راهبردهای WO

O۱, ۷, ۹ W۱ - استفاده از ظرفیت‌های قانونی موجود، یافته‌های علمی پژوهشی، ظرفیت دستگاه‌های اجرایی ذیربط و دانش بومی عشایر برای اصلاح نظام مدیریت بهره‌برداری از منابع طبیعی.
O۱, ۲ W۲, ۸, ۱۰ - استفاده از ظرفیت‌های آیین‌نامه ساماندهی و سایر قوانین مرتبط برای افزایش پوشش آموزش‌های رسمی و ارتقای سطح مهارت و دانش عشایر با محوریت توسعه آموزش‌های ترویجی و فنی و حرفه‌ای.
O۱, ۲, ۳ W۴, ۵, ۷ - توانمندسازی و توسعه زیرساخت‌های مالی، اعتباری و ساختار سازمانی شکل‌ها و صندوق توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی عشایری.
O۴ W۱ - توسعه اجتماعی - فرهنگی عشایر و تقویت جنبه‌های مشارکت برانگیز نظام مدیریت محلی و افزایش کارکردهای نظام ریش‌سفیدی در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها.
O۱ W۱۳ - ساماندهی نظام سکونتگاهی و توسعه پایدار محیط و فضاهای کالبدی محل استقرار عشایر با استفاده از ظرفیت‌های آیین‌نامه ساماندهی و نظام فنی - اجرایی کشور.
O۳, ۶, ۹ W۳, ۹ - به‌کارگیری فن‌آوری و انرژی‌های نو به منظور تسهیل فرایند استحصال، استفاده از منابع و جاذبه‌های گردشگری، افزایش تولید و بهره‌وری با محوریت پایداری شرایط زیست محیطی و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و جوان‌پسند کردن زندگی کوچندگی.

۸- ۴- راهبردهای WT

T۳, ۱ W۳, ۱۱ - ساماندهی نظام تولید و مبادلات، زمینه‌سازی برای حفظ و افزایش سرمایه‌گذاری در مناطق عشایری و حمایت از محصولات و فرآورده‌های تولیدی پاک، سالم و ارگانیک عشایری.
T۲ W۴ - باز تعریف ساختار اجتماعی و شیوه مدیریت محلی و کارکردهای مشارکت برانگیز عشایر متناسب با وضعیت و مقتضیات شرایط کنونی و آتی به منظور تقویت جایگاه عشایر در نظام بهره‌برداری.

۹- ماتریس، اهداف، راهبردها و سیاست‌های اجرایی برنامه راهبردی ساماندهی عشایر

سیاست‌های اجرایی	راهبرد
هدف: ۱- تامین عدالت اجتماعی با رفع محرومیت از مناطق عشایری و تعدیل نابرابری‌های موجود در بین جوامع عشایری با جوامع شهری و روستایی.	
۱- ۱- ۱- تدوین و پیشنهاد اصلاح و تصویب قوانین و مقررات مورد نیاز ساماندهی و خدمات‌رسانی به عشایر.	۱- ۱- استفاده حداکثری از قوانین و مقررات موجود، تهیه و تدوین قوانین مورد نیاز برای تقویت سازمان امور عشایر در سطوح ملی و استانی جهت ایفای نقش بیشتر در ارائه خدمات به عشایر.
۱- ۱- ۲- آگاهی‌بخشی به دستگاه‌های سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، اجرایی و نظارتی ذیربط با امور عشایر در خصوص قوانین و مقررات مربوط به عشایر و تاکید بر اجرای آن‌ها.	
۱- ۱- ۳- زمینه‌سازی و تاکید بر اجرای قوانین بالادستی مربوط به جامعه عشایری.	
۱- ۱- ۴- ارتقای جایگاه تشکیلات اداری، مالی و برنامه‌ریزی سازمان امور عشایر برای ایفای نقش مؤثرتر در پیشبرد اهداف توسعه و ساماندهی جامعه عشایری.	
۱- ۱- ۵- بهره‌گیری از ظرفیت‌های سازمان امور عشایر برای هماهنگی با مسئولین و مراجع تصمیم‌گیر جهت تحقق اهداف و تعهدات قانونی در امور عشایر.	
۱- ۱- ۶- هماهنگی برای عضویت و حضور سازمان امور عشایر در کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی مربوط به امور عشایر در محافل سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرایی در سطوح ملی، استانی و شهرستان‌ها.	
۱- ۲- ۱- اصلاح ساختار تشکل‌های عشایری متناسب با اهداف، وظایف و رسالت‌های آن‌ها.	
۱- ۲- ۲- توانمندسازی مدیریتی و کارشناسی تشکل‌ها با تاکید بر شایسته‌سالاری و دانایی محوری،	
۱- ۲- ۳- استفاده از یافته‌های علمی، تجارب موفق و به کارگیری فارغ‌التحصیلان رشته‌های دانشگاهی مرتبط با فعالیت تشکل‌ها.	۱- ۲- استفاده از ظرفیت‌های قانونی و مجامع به منظور تقویت، توسعه و حمایت از تشکل‌های عشایری و شفاف-سازی مناسبات حقوقی و تثبیت جایگاه نظارتی سازمان امور عشایر در قبال تشکل‌ها.
۱- ۲- ۴- افزایش ابعاد مشارکت عشایر در زمینه‌های مختلف فعالیت‌های تعاونی‌ها.	
۱- ۲- ۵- تقویت توان مالی و اقتصادی تشکل‌ها و گسترش فعالیت‌های آن‌ها در زمینه‌های تولیدی.	
۱- ۲- ۶- افزایش سرمایه‌گذاری تشکل‌های عشایری در صندوق‌های سرمایه-گذاری بخش کشاورزی و ارتقای سطح صندوق سرمایه‌گذاری عشایری.	
۱- ۲- ۷- توسعه صادرات محصولات عشایری و تامین نیازهای آن‌ها با استفاده از ظرفیت تشکل‌های عشایری و مراکز مبادلات مرزی.	

<p>۱-۳-۱ - زمینه‌سازی برای افزایش واگذاری وظایف تصدی‌گری دولتی در امور عشایر به تشکل‌های عشایری برای افزایش نقش این تشکل‌ها در امور خدمات‌رسانی و اجرای برنامه‌های عمرانی و ساماندهی عشایر.</p>	<p>۱-۳-۱ - بهره‌گیری از ظرفیت تشکل‌ها، مجامع و علاقه‌مندان عشایر برای پیشبرد اهداف ساماندهی و رفع نیازها و محرومیت از مناطق و جامعه عشایری.</p>
<p>۱-۳-۲ - افزایش سطح مشارکت عشایر در زمینه‌های مختلف فعالیت تعاونی‌ها.</p>	
<p>۱-۳-۳ - پوشش کامل بیمه عشایر، دام و محصولات آن‌ها با استفاده از صندوق‌های بیمه و ظرفیت تشکل‌های عشایری.</p>	
<p>۱-۳-۴ - تلاش برای قرار گرفتن عرصه‌های کوچ و استقرار عشایر در حوزه مناطق کمتر توسعه یافته و استفاده از اعتبارات توسعه و توازن منطقه‌ای.</p>	
<p>۱-۳-۵ - هماهنگی برای جلب مشارکت و بهره‌گیری از منابع و توانمندی‌های مجامع و تشکل‌های مردم‌نهاد مرتبط با عشایر.</p>	
<p>۱-۳-۶ - ظرفیت‌سازی برای ایجاد و توانمندسازی مجامع و نهادها و علاقه‌مندان به عشایر برای افزایش زمینه‌های ایفای نقش بیشتر آن‌ها در امور عشایر.</p>	
<p>۱-۳-۷ - استفاده از ظرفیت علاقه‌مندان، تحصیل‌کرده‌ها و نخبگان عشایر در محافل قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری و مدیریتی برای پیشبرد امور خدمات‌رسانی، عمرانی و ساماندهی عشایر.</p>	
<p>۱-۴-۱ - هماهنگی و تلاش برای قرار گرفتن عرصه‌های کوچ و استقرار عشایر در حوزه مناطق کمتر توسعه یافته و استفاده از اعتبارات توسعه و توازن منطقه‌ای.</p>	<p>۱-۴-۱ - استفاده از ظرفیت‌های قانونی، حاکمیت عدالت محور نظام و توانمندی دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و به کارگیری فن‌آوری مناسب برای ارتقاء سطح برخورداری‌ها و شاخص‌های توسعه انسانی، اجتماعی و اقتصادی عشایر.</p>
<p>۱-۴-۲ - زمینه‌سازی برای اجرای کامل و هدفمند مفاد مواد آییننامه ساماندهی عشایر.</p>	
<p>۱-۴-۳ - فراهم کردن ساز و کارهای لازم برای پایش مستمر نیازها و انجام مطالعات نیازسنجی برنامه‌های توسعه و ساماندهی عشایر.</p>	
<p>۱-۴-۴ - تلاش برای ملزم کردن دستگاه‌های اجرایی مشمول آییننامه ساماندهی برای گنجانیدن طرح‌ها و پروژه‌های امور عشایر در برنامه‌های راهبردی، پنج‌ساله و برنامه‌های سنواتی.</p>	
<p>۱-۴-۵ - گسترش پژوهش‌های کاربردی، امکان‌سنجی و بهره‌گیری از مجموعه امکانات و فن‌آوری نوین در زمینه‌های توسعه و تجهیز زیرساخت‌ها و منابع تولید و اشتغال.</p>	

هدف: ۲ - ساماندهی به کوچ و اسکان عشایر کوچنده	
سیاست‌های اجرایی	راهبرد
۱-۲ - اصلاح، احیا، حفاظت و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی با محوریت مشارکت عشایر و تاکید بر رعایت تعادل‌های زیست محیطی.	۱-۲ - ساماندهی و مدیریت کوچ و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی بر مبنای اصول فنی، نظام مشارکت، مدیریت محلی و دانش بومی عشایر.
۲-۱ - تنظیم مدیریت کوچ و چرا بر اساس ضوابط و مقررات، شرایط اکولوژیکی و مشارکت بهره‌برداران.	
۲-۱-۳ - تامین تسهیلات مورد نیاز مدیریت کوچ و تقویت زیرساخت‌های لازم از جمله تامین سوخت مورد نیاز عشایر برای جلوگیری از تخریب منابع طبیعی با رویکرد توسعه پایدار.	
۲-۱-۴ - توسعه طرح‌های جامع مرتعداری بر مبنای ویژگی‌های اجتماعی - اقتصادی و شرایط زیست محیطی مناطق عشایری.	
۲-۱-۵ - تلفیق مهارت و دانش بومی عشایر با دستاوردهای علمی پژوهشی و اصول فنی در روند ساماندهی به مدیریت کوچ و چرا.	
۲-۲ - گسترش زمینه‌های انجام مطالعات کاربردی در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی با محوریت برنامه‌ریزی و مدیریت پایدار حوضه‌های آبخیز و عرصه‌های مرتعی مناطق عشایری (مدیریت یکپارچه سرزمین).	۲-۲ توسعه مطالعات کاربردی برای مدیریت جامع عرصه‌های منابع طبیعی و حوضه‌های آبخیز در زیست‌بوم‌های عشایری.
۲-۲-۲ - شناسایی، برنامه‌ریزی و تنظیم تعادل بین ظرفیت‌های موجود (منابع طبیعی، انسانی و فنی) در حوضه آبخیز برای بهره‌برداری پایدار از آن‌ها.	
۲-۲-۳ - شناسایی و جمع‌آوری تجربیات سایر کشورها در خصوص مدیریت دام و مرتع و بومیسازی آن‌ها.	
۲-۳ - ایجاد و توسعه مراکز مطالعاتی و پژوهشی مرتبط با نیازهای جامعه و مناطق عشایری.	۲-۳ - استفاده از ظرفیت‌های مراکز علمی پژوهشی و توسعه مراکز و طرح‌های تحقیقاتی و مطالعات کاربردی متناسب با مقتضیات برنامه ساماندهی و نیازهای جامعه عشایری.
۲-۳-۲ - گسترش ارتباط با مراکز علمی دانشگاهی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های آن‌ها در امور خدمات رسانی و ساماندهی عشایر.	
۲-۳-۳ - بهره‌گیری از توان علمی محققان مرتبط با عشایر در جهت بررسی و ارائه راهکارها برای ساماندهی جامعه عشایری.	
۲-۳-۴ - ایجاد رشته‌های تحصیلی در سطوح کارشناسی ارشد و دکتری متناسب با نیازهای شناخت و ساماندهی عشایر.	
۲-۳-۵ - احصاء، طبقه‌بندی و مستندسازی سوابق و نتایج یافته‌های علمی پژوهشی و ایجاد بانک اطلاعات تخصصی در امور عشایری.	

<p>۲- ۴- ۱ - استفاده از قوانین موجود و مواد آیین‌نامه ساماندهی عشایر و پیشنهاد تدوین قوانین جدید برای احقاق حقوق عشایر نسبت به عرصه‌های منابع طبیعی و فرآیند تکمیل ممیزی مراتع.</p>	<p>۲- ۴- تثبیت حقوق عرفی و قانونی عشایر نسبت به مراتع و ایله‌ها به منظور جلوگیری از تخریب و تصرف آن‌ها.</p>
<p>۲- ۴- ۲ - مستندسازی اطلاعات ایله‌ها، اترافگاه‌های بین راهی و مسیرهای کوچ عشایر و حریم آن‌ها و ثبت اسناد مربوط در مراجع قانونی.</p>	<p>۲- ۴- ۳ - اهتمام برای حفاظت و جلوگیری از تخریب و تصرف ایله‌ها و اترافگاه‌ها و حریم آن‌ها و استفاده از ظرفیت‌های قانونی برای بازگرداندن عرصه‌های تصرف و تخریب شده.</p>
<p>۲- ۵- ۱ - ارتقای راندمان تولید و بهره‌وری فعالیت‌ها با ترویج فن‌آوری مناسب و روش‌های نوین کشاورزی.</p>	<p>۲- ۵- استفاده مناسب از منابع آب و خاک، توسعه و تکمیل زیرساخت‌ها، افزایش بهره‌وری تولید و ارتقای شاخص‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی به منظور افزایش انگیزه کوچ و حضور جوانان در مناطق عشایری.</p>
<p>۲- ۵- ۲ - استمرار شناسایی و تخصیص منابع تولید با محوریت ایجاد فرصت‌های شغلی برای جوانان.</p>	<p>۲- ۶- ۱ - برنامه‌ریزی برای استفاده از تجارب، دانش بومی و افزایش سطح مشارکت عملی عشایر در فرآیند مدیریت جامع عرصه‌های منابع طبیعی.</p>
<p>۲- ۵- ۳ - گسترش اقدامات عمرانی و زیربنایی و افزایش شاخص‌های توسعه در مناطق عشایری در حد استانداردها، آستانه‌های برخورداری و سرانه‌های تعیین‌شده در سطح متوسط مناطق روستایی.</p>	<p>۲- ۶- ۲ - استفاده از ظرفیت‌های قانونی موجود، یافته‌های علمی پژوهشی، ظرفیت دستگاه‌های اجرایی ذیربط و دانش بومی عشایر برای اصلاح نظام مدیریت بهره‌برداری از منابع طبیعی.</p>
<p>۲- ۶- ۱ - برنامه‌ریزی برای استفاده از تجارب، دانش بومی و افزایش سطح مشارکت عملی عشایر در فرآیند مدیریت جامع عرصه‌های منابع طبیعی.</p>	<p>۲- ۶- ۲ - هماهنگی با مراکز علمی تحقیقاتی مربوط به منابع طبیعی برای گسترش طرح‌های مطالعاتی تقاضا محور در حوزه‌های عشایری.</p>
<p>۲- ۶- ۲ - هم‌هنگی با دستگاه‌های قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری و اجرایی مربوط و مرتبط با منابع طبیعی به منظور صیانت از حقوق عرفی - قانونی عشایر و مدیریت پایدار عرصه‌های مرتعی.</p>	<p>۲- ۶- ۴ - استفاده از دانش فنی، فن‌آوری مناسب به منظور تسهیل شرایط کوچ، استقرار، فعالیت‌ها و نظام بهره‌برداری عشایر.</p>
<p>۲- ۶- ۳ - هماهنگی با مراکز علمی تحقیقاتی مربوط به منابع طبیعی برای گسترش طرح‌های مطالعاتی تقاضا محور در حوزه‌های عشایری.</p>	<p>۲- ۷- ۱ - فرهنگ‌سازی و جلب اعتماد اعضا برای افزایش سرمایه (سهام) در تشکل‌ها، به‌ویژه صندوق سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی عشایری.</p>
<p>۲- ۶- ۴ - استفاده از دانش فنی، فن‌آوری مناسب به منظور تسهیل شرایط کوچ، استقرار، فعالیت‌ها و نظام بهره‌برداری عشایر.</p>	<p>۲- ۷- ۲ - زمین‌سازی برای جذب منابع مالی و اعتباری از طریق مؤسسات مربوطه دولتی و خصوصی.</p>
<p>۲- ۷- ۱ - فرهنگ‌سازی و جلب اعتماد اعضا برای افزایش سرمایه (سهام) در تشکل‌ها، به‌ویژه صندوق سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی عشایری.</p>	<p>۲- ۷- ۳ - اصلاح، تقویت و ارتقای ساختار سازمانی تشکل‌ها متناسب با ظرفیت‌های قانونی، یافته‌های علمی جدید، اساسنامه، اهداف و وظایف و ماهیت فعالیت آن‌ها.</p>

<p>۲- ۸- ۱ - برنامه‌ریزی و هماهنگی لازم با دستگاه‌های ذی ربط به منظور کمک به طراحی و احداث مسکن مناسب برای عشایر در کانون‌های اسکان و مراکز جمعیتی.</p>	<p>۲- ۸- ساماندهی نظام سکونتگاهی و توسعه پایدار محیط و فضاها کالبدی محل استقرار عشایر با استفاده از ظرفیت‌های آیین‌نامه ساماندهی و نظام فنی - اجرایی کشور.</p>
<p>۲- ۸- ۲ - مطالعه محل‌های استقرار عشایر و امکان‌سنجی تمرکز و تجمیع آن‌ها در نقاط مرکزی.</p>	
<p>۲- ۸- ۳ - مطالعه و بررسی مشکلات و ظرفیت‌های موجود و آتی کانون‌های اسکان عشایر به منظور رفع مشکلات و توسعه آن‌ها.</p>	
<p>۲- ۹- ۱ - گسترش مطالعات و معرفی ظرفیت‌های اجتماعی - فرهنگی عشایر به عنوان حاملان و میراث داران ارزش‌های اصیل ایرانی - اسلامی.</p> <p>۲- ۹- ۲ - معرفی نقش و جایگاه عشایر در اقتصادی ملی.</p>	<p>۲- ۹- تبیین ویژگی‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جامعه عشایری و انعکاس آن به مجامع ذیربط برای توجه بیشتر به امور عشایر.</p>
<p>۲- ۹- ۳ - حمایت و فراهم کردن زمینه‌های انجام مطالعات علمی درحوزه‌های عشایری برای اساتید و دانشجویان رشته‌های مرتبط با امور عشایر.</p>	

<p>هدف: ۳ - توسعه اجتماعی و مهندسی فرهنگی و حفظ هویت ایرانی - اسلامی و میراث معنوی عشایر</p>	
<p>سیاست‌های اجرایی</p>	<p>راهبرد</p>
<p>۳- ۱- ۱ - تدوین و ابلاغ منشور فرهنگی - اخلاقی گردشگری عشایری به منظور کاهش آسیب‌های احتمالی ناشی از گردشگری در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و زیست محیطی به عنوان گردشگری پاک.</p>	<p>۳- ۱- توسعه گردشگری فرهنگی و طبیعی در مناطق عشایری با محوریت مشارکت جوامع محلی و جوانان عشایری.</p>
<p>۳- ۱- ۲ - سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌ها و پروژه‌های گردشگری عشایری با حفظ ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی عشایر.</p>	
<p>۳- ۱- ۳ - تدوین، تصویب و ابلاغ چارچوب‌ها، ضوابط و دستورالعمل‌های توسعه و ترویج گردشگری عشایری با محوریت تشکل‌ها، جوامع و بلدهای محلی عشایری.</p>	
<p>۳- ۱- ۴ - تعریف و مشخص کردن چارچوب‌ها، معیارها و شاخص‌های توسعه گردشگری با محوریت حفظ فرهنگ و ارزش‌های عشایری.</p>	
<p>۳- ۱- ۵ - شناسایی مناطق مستعد و توسعه و ترویج گردشگری فرهنگی و طبیعی در مناطق عشایری.</p>	
<p>۳- ۱- ۶ - ایجاد زیرساخت‌های مرتبط با گردشگری در مناطق نمونه گردشگری عشایری.</p>	
<p>۳- ۱- ۷ - توسعه و ترویج گردشگری فرهنگی و طبیعی با محوریت جوامع محلی، به‌ویژه جوانان عشایری در مناطق عشایری.</p>	
<p>۳- ۱- ۸ - برنامه‌ریزی برای نیازسنجی و ارائه آموزش‌های مرتبط با خدمات گردشگری برای جوامع محلی، به‌ویژه جوانان عشایری برای تصدی و مدیریت برنامه‌های گردشگری عشایری.</p>	

<p>۳- ۲- ۱- شناسایی، حفظ و در صورت لزوم احیای ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی عشایر و مستندسازی آن‌ها به عنوان میراث فرهنگی (معنوی) در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای و محلی.</p>	
<p>۳- ۲- ۲- تدوین، تصویب و ابلاغ لزوم تهیه "پیوست فرهنگی" برای کلیه طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی و ساماندهی مرتبط با عشایر.</p>	<p>۳- ۲- توسعه فرهنگی و اجتماعی عشایر براساس شناسایی، حفظ و تقویت ارزش‌های ایرانی - اسلامی و بومی محلی عشایر.</p>
<p>۳- ۲- ۳- برنامه‌ریزی، مطالعه و راه‌اندازی مؤسسات فرهنگی - اجتماعی عشایری مانند خانه‌های فرهنگ و موزه‌های عشایری با مشارکت عشایر و تشکل‌های مردم نهاد عشایری.</p>	
<p>۳- ۲- ۴- بالا بردن میزان انسجام اجتماعی و سطح مشارکت عشایر از طریق تقویت جنبه‌های مشارکت برانگیز فرهنگی و دینی و کاهش برخوردها و نزاع‌های طایفه‌ای و محلی.</p>	
<p>۳- ۳- ۱- ثبت، تقویت و احیای مناسک دینی و مذهبی، آیین‌های قومی، سنن و مراسم فرهنگی عشایری.</p>	
<p>۳- ۳- ۲- شناسایی، تقویت و احیای آداب، آئین‌ها، رسوم و سنن اصیل و ارزشمند عشایری.</p>	
<p>۳- ۳- ۳- توسعه تعاملات و مناسبات اجتماعی داخل و خارج از رده‌های ایلی به منظور تقویت و احیای نظام تعاون و باریگری سنتی.</p>	<p>۳- ۳- تقویت و احیای فرهنگ و ارزش‌های اصیل عشایری برای مقابله با تهاجم و استحاله فرهنگی جامعه عشایری.</p>
<p>۳- ۳- ۴- تقویت و بهره‌گیری از باورها و انگیزه‌های معنوی درکنار مشوق‌های مادی برای ایجاد تمایل و گسترش زمینه‌های حضور و ایفای نقش بیشتر عشایر در فعالیت‌های مشارکتی جمعی و فردی.</p>	
<p>۳- ۳- ۵- کاهش تعصبات افراطی (نامطلوب) عشیره‌ای از طریق افزایش تعاملات اجتماعی، روابط و مناسبات فرهنگی، و گسترش برنامه و فعالیت‌هایی که پیوستگی، وفاق، همدلی، امید و نشاط اجتماعی و مشارکت را تقویت می‌کند.</p>	
<p>۳- ۳- ۶- برنامه‌ریزی، نیازسنجی و اجرای آموزش و ترویج به منظور آشنا کردن عشایر با ابعاد، آثار و نمادهای استحاله فرهنگی، و چگونگی مقابله با آن‌ها با تاکید بر ارزش‌های والای دینی و فرهنگ اصیل عشایری.</p>	

<p>۳- ۴- ۱- اتخاذ تدابیر مناسب برای افزایش اعتماد به نفس و هویت- بخشی به آحاد جمعیت عشایری به‌ویژه جوانان برای علاقه‌مندی به ماندگاری در مناطق عشایری و فراهم آوردن سازوکارهای تقویت روحیه مشارکت در سطوح رده‌های ایلی.</p>	<p>۳- ۴- توسعه اجتماعی - فرهنگی - عشایر و تقویت جنبه‌های مشارکت برانگیز نظام مدیریت محلی و افزایش کارکردهای نظام ریش سفیدی در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها.</p>
<p>۳- ۴- ۲- افزایش مشارکت عملی عشایر و تشکلهای عشایری در مراحل تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، اجرا، بهره‌برداری و نگهداشت طرح‌ها و پروژه‌ها.</p>	
<p>۳- ۴- ۳- توانمندسازی نظام مدیریت محلی و افزایش نقش ریش- سفیدان برای ایفای نقش بیشتر آن‌ها در امور اجتماعی - اقتصادی عشایر.</p>	
<p>۳- ۴- ۴- توانمندسازی و آگاهی بخشی به افراد و گروه‌های عشایری در زمینه کسب دانش و مهارت‌های لازم به منظور گسترش مناسبات خارج از رده‌های ایلی و پیشگیری از تعارض‌هایی که مانع کارجمعی می‌شوند.</p>	
<p>۳- ۴- ۵- تقویت سرمایه اجتماعی از طریق افزایش اعتماد متقابل در دو سطح اعتماد اجتماعی بین رده‌های ایلی و نهادی.</p>	
<p>۳- ۴- ۶- گسترش آموزش‌ها و ترویج اصول، مهارت‌ها و ارزش‌های شهروندی و ایجاد اعتماد متقابل بین عشایر و دستگاه‌های اداری و اجرایی مرتبط با امور عشایر.</p>	
<p>۳- ۵- ۱- برگزاری انتخابات شوراهای اسلامی در سطح کلیه تیره‌های عشایری و گسترش نقش آن‌ها در مدیریت و راهبری امور عشایر.</p>	<p>۳- ۵- باز تعریف ساختار اجتماعی و شیوه مدیریت محلی و کارکردهای مشارکت برانگیز عشایر متناسب با وضعیت و مقتضیات شرایط کنونی و آتی به منظور تقویت جایگاه عشایر در نظام مدیریت برنامه‌ریزی.</p>
<p>۳- ۵- ۲- بررسی و بازتعریف ساختار اجتماعی و نظام سلسله مراتب ایلی متناسب با نظام کوچ، وضعیت استقرار و مناسبات اجتماعی کنونی و آتی عشایر.</p>	
<p>۳- ۵- ۳- تسهیل شرایط برای تشکیل نهادهای محلی، تقویت ارتباط و پیوند نزدیکتر عشایر با ادارات امور عشایر و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط.</p>	
<p>۳- ۵- ۴- گسترش برنامه‌های آموزشی و ترویجی، گفتگو و مشاوره با مردم و آگاه‌سازی آن‌ها نسبت به منابع و فرصت‌های محیطی، امکانات و چگونگی طرح و حل مشکلات آن‌ها.</p>	
<p>۳- ۵- ۵- تسهیل شرایط برای تشکیل نهادهای محلی، تقویت ارتباط و پیوند نزدیکتر عشایر با ادارات امور عشایر و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط.</p>	

هدف: ۴ - ارتقا امنیت اجتماعی، اقتصادی و بهبود و توسعه منابع انسانی، تولید، اشتغال و درآمد عشایر.	
سیاست‌های اجرایی	راهبرد
۴-۱-۱ - استفاده از ظرفیت‌های قانونی و مراکز علمی و پژوهشی برای توسعه حوزه‌های مطالعات تخصصی و کاربردی در امور عشایر.	۴-۱ - گسترش مطالعات و پژوهش‌های کاربردی، شناسایی و تجهیز منابع تولید، توسعه فعالیت‌ها و تنوع بخشی به اشتغال و درآمد در مناطق عشایری بر پایه فن‌آوری جدید، دانش بومی و مهارت عشایر.
۴-۱-۲ - استفاده از نتایج مطالعات انجام شده سایر دستگاه‌ها در زمینه‌های مرتبط با جامعه و مناطق عشایری برای شناسایی منابع جدید توسعه فعالیت‌ها، تولید و اشتغال.	
۴-۱-۳ - بهره‌گیری از توان علمی محققان مرتبط با عشایر در جهت بررسی و ارائه راهکارها برای بسط و توسعه دیدگاه‌های نظری و الگوهای عملیاتی توسعه و ساماندهی عشایر.	
۴-۱-۴ - حمایت از پژوهش‌های کاربردی، ایده‌ها و الگوهای طراحی صنعتی برای ترویج بکارگیری فن‌آوری جدید متناسب با شرایط زندگی و فعالیت‌های عشایر.	
۴-۱-۵ - حمایت از طرح‌های پژوهشی کاربردی اشخاص حقیقی و حقوقی معتبر، پایان‌نامه‌های دانشجویی و ایده‌های بدیع برای تقویت و متناسب‌سازی دانش بومی و مهارت‌های عشایر.	
۴-۱-۶ - مستندسازی دانسته‌ها و دانش بومی عشایر و تطبیق آن برای بکارگیری در شرایط کنونی و آینده.	
۴-۱-۷ - گسترش پژوهش‌های کاربردی، استفاده از دانش بومی، حکمت عامیانه و روش‌های بهره‌برداری سنتی منطبق بر شرایط اقلیمی جغرافیایی برای ارائه الگوهای افزایش بهره‌وری منابع و عوامل تولید.	
۴-۲-۱ - شناسایی، احیا و تقویت شیوه‌های باریگری و معاملات اقتصادی و اجتماعی و افزایش کارکردهای عملی آن‌ها در مناسبات اجتماعی - اقتصادی عشایر.	۴-۲ - استفاده از فرهنگ همکاری و مشارکت عشایر در مراحل برنامه‌ریزی، اجراء و بهره‌برداری پایدار از منابع و طرح‌های توسعه.
۴-۲-۲ - فراهم کردن سازوکارهای قانونی و اجتماعی - فرهنگی برای جلب مشارکت هر چه بیشتر عشایر در فرایند برنامه‌ریزی، اجرا، بهره‌برداری از منابع و نگهداشت طرح‌ها و پروژه‌ها.	
۴-۲-۳ - استفاده از فرهنگ همکاری سنتی و شیوه‌های مشارکتی مانند (PRA) در زمینه‌های مدیریت عرصه‌ها و بهره‌برداری از منابع و منافع توسعه.	
۴-۲-۴ - توسعه فرهنگ برنامه‌ریزی از پایین به بالا.	
۴-۲-۵ - استفاده از روش‌های مناسب آموزش و ترویج برای بهره‌برداری بهینه از منابع و عوامل تولید.	

<p>۴-۴-۱ - شناسایی، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری برای توسعه گردشگری عشایری با محوریت مشارکت جامعه بومی، به‌ویژه جوانان و تحصیلکردگان عشایری.</p>	<p>۴-۴ - توسعه گردشگری فرهنگی و طبیعی در مناطق عشایری با محوریت مشارکت جوامع محلی و جوانان عشایری.</p>
<p>۴-۴-۲ - اولویت به توسعه گردشگری پاک و غیر مخرب برای فرهنگ و محیط زیست عشایری.</p>	<p>۴-۵-۱ - بکارگیری فن‌آوری مناسب و اهتمام برای بومی‌سازی آن و حمایت از ایده‌ها و طرح‌های جدید متناسب با شرایط زیست عشایر.</p> <p>۴-۵-۲ - استفاده مناسب از فن‌آوری تولید و تعریف نظام بهره‌برداري متناسب با مقتضیات شرایط فعلی و آتی فعالیت و تولید در مناطق عشایری.</p> <p>۴-۵-۳ - برنامه‌ریزی به منظور نیازسنجی و برگزاري دوره‌های آموزشی و ترویجی برای جانداختن اصول و شیوه‌های نوین تولید و ارتقای سطح بهره‌وری منابع.</p> <p>۴-۵-۴ - تنوع بخشی به فعالیت، تولید و اشتغال عشایر براساس شناخت، برنامه‌ریزی و تخصیص منابع جدید متناسب با ویژگی‌های مناطق و جامعه عشایری.</p>
<p>۴-۴-۳ - ایجاد خانه‌های فرهنگ، دهکده‌های گردشگری عشایری به منظور معرفی و حفظ فرهنگ و ارزش‌های عشایری.</p>	<p>۴-۶-۱ - ایجاد سازوکارهای لازم برای حمایت از جذب و افزایش سرمایه‌گذاری در مناطق عشایری با محوریت کانون‌های اسکان عشایر.</p> <p>۴-۶-۲ - ساماندهی نظام تولید، بازاریابی و عرضه محصولات تولیدی عشایر در قالب زنجیره‌های تامین و تولید.</p> <p>۴-۶-۳ - توسعه، ترویج و حمایت از گسترش تولیدات ارگانیک و پاک و معرفی آن به عنوان برند.</p> <p>۴-۶-۴ - ارتقای سطح زندگی و تامین رفاه اقتصادی متناسب برای عشایر از طریق توسعه و تحول نظام تولید سنتی و افزایش بهره‌وری عوامل تولید.</p>
<p>۴-۴-۴ - معرفی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های فرهنگی گردشگری و تولیدی عشایر در زمینه‌های مختلف.</p>	